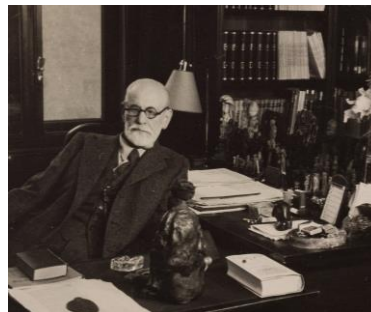

Što je zajedničko ovim postavkama?

- Važnost prve tri godine života za psihološki razvoj i razvoj ličnosti

24.1.2022

Sigmund Freud

Pojam objekta je Freudov pojam i kod Freuda je to osoba koja zadovoljava nagonske potrebe (to je mogao u krajnjoj liniji biti i aparat), a u drugim objektnim odnosima je to mama (to je živo biće koje ima i neku relaciju s djetetom).

Oralna faza (do 18 mj.)

- **Parcijalni objekti:** Majka nije cjelovit objekt, primjerice njena dojka koja daje mlijeko doživljena je kao zaseban objekt.
- **Fuzija sebe i objekta:** „Ne postojim neovisno od majke, majka ne postoji neovisno od mene“ → teror razdvojenosti, dijete doživljava kao raspadanje
- **Zadaci:** dobivanje cjelovitog objekta i stvaranje osobnog stava: «Ja sam to što jesam, a drugi su nešto drugo» - osobne granice
- Na kraju oralne faze dijete počinje moći hodati i kretati se, ali i uništiti nešto.
- **Strahovi:** strah od gubitka mame; strah od **gubitka objekta**, „raspadanja“.
- Regresija odgovara kasnijoj psihopatologiji psihotičnih poremećaja i slabo funkcionirajućega graničnog poremećaja - rijetko u ambulantly psihoterapiji

24.1.2022

Analna faza (2. i 3. godina)

- U analnoj fazi superego je još uvijek primitivan, ali je sredstvo kažnjavanja drugačije - najveći je **strah** da ćemo izgubiti maminu ljubav; strah od **gubitka ljubavi objekta**.
- U oralnoj fazi dijete ne „zapamti“ mamu i zato se boji gubitka mame, a u analnoj fazi ono zna da mama ode, pa se vrati, pa se zato ne boji hoće li mama postojati, ali se boji da će izgubiti njenu ljubav.
- Analna faza je jako bitna za magijsko mišljenje i osjećaj moći - „koi su načini da osiguram da majka dođe i da me voli, mene i samo mene?“
- Analne fantazije su: „Ako ja nešto zamislim, toga će se dogoditi ili toga neće biti“.
- To je jako **moćna pozicija**. Zato u odrasloj dobi takvi ljudi «prekriže» ljude koji ih razočaraju, kao da ih više nema.

24.1.2022

Anna Freud

Anna Freud je počela govoriti o tzv. **razvojnim linijama** za koje je smatrala da nisu tako striktno definirane kao kod Freuda. Kreću otpočeka života, neke se završavaju, a neke idu paralelno i traju do adolescencije (dakle, može se protezati kroz nekoliko faza života). To je u osnovi priličan odmak od originalne Freudove teorije.

Razvojne linije

Linije se kreću od:

- ovisnosti (o objektu) do samodostatnosti
- sišanja (onoga što nam daju, ne možemo birati) do racionalnog jedenja (sami razmatramo što želimo jesti i način na koji to želimo jesti)
- neodgovornosti do odgovornosti (brige o vlastitom tijelu)
- egocentrizma do zajedništva (s drugim ljudima)
- tijela kao igračke prema igri kao stvarnoj interakciji s drugim ljudima (jer djeca znaju igranje s drugom djecom vidjeti kao da je to drugo dijete igračka, a ne živo biće)

24.1.2022

Melanie Klein

Slijedeći korak napravili su teoretičari objektnih odnosa, a među njima je najpoznatija Melanie Klein. Zanimao ju je rad s djecom, pa je počela raditi s djecom kroz igru i igračke; to sa vrlo malom djecom.

Odmak M. Klein od Freuda

- Melanie Klein je smatrala da se djeca rode sa superegom (Anna F. smatrala je također da djeca nemaju superego).
- Ona je ta koja je govorila da dijete roditelja prvo vidi kao parcijalni objekt, dok Freuda nije zanimalo kako dijete vidi objekt.
- Dakle, ona pomiče cijelu priču na **relaciju s objektom**.
- Smatrala je da je relacija između objekta i subjekta jako važna i da otpočeka naših života postoji jedan nagon prema drugom objektu, **nagon za relacijom**.
- Puno je radila s djecom, poklanjala je pažnju igri, odnosno nesvjesnim fantazmima koji dolaze od izražaja kroz igru i mogu se razriješiti.

24.1.2022

Teorija M. Klein

U ovoj se teoriji utvrđuje da je subjekt povezan s okolinom iz osjeta i impulsa koje osjeća i projicira na objekte svog impulsa.

Odnosi s tim objektima generiraju trajne tragove koji će obilježiti budući odnos s drugima, internalizirati proživljena iskustva i generirati psihološku strukturu subjekta.

24.1.2022

1. Paranoidno-shizoidna pozicija

- Ovo je prva vrsta objektnog odnosa koji je pokrenut rođenjem i koji traje uglavnom do šest mjeseci starosti.
- U ovom početnom stupnju razvoja dijete još nije u stanju prepoznati što je ono što jest, a što nije, imati konkretnu misao i razlikovati holističke elemente.
- Budući da nije u stanju razlikovati ja od ne-ja, dijete ne može integrirati zajedničko postojanje zadovoljavajućih i averzivnih aspekata u isti objekt.
- Na to reagira djelomičnim identificiranjem objekta - **uvida postojanje dobrog koji se brine o njemu i drugoga, lošeg koji ga boli ili frustrira** (splitting), projicirajući svoje impulse i pokušaje na njih (dobra/loša dojka).

24.1.2022

1. Paranoidno-shizoidna pozicija (II)

- Najvažniji primjer je majčina dojka koja ga ponekad doji, a drugi put frustrira ili ga jedna počne frustrirati (u njoj više nema mlijeka) - loša dojka, a druga ga zadovolji jer u njoj ima mlijeka - dobra dojka.
- Zbog postojanja lošeg, prognoštenog objekta, **dojenče će razviti tjeskobu** na ideju da bi ga mogao napasti. Na taj se način razvija paranoični strah koji će pak probuditi agresivne i sadističke nagone prema objektu (grizenje dojke). Isto tako, zburjenost i tjeskoba česte su zbog neznanja koji će se objekt naći.
- Što se češće manifestira dobar objekt, veća je šansa da će dijete moći oblikovati zdravu sliku sebe koja mu omogućuje prelazak na sljedeći položaj.

24.1.2022

2. Depresivna pozicija

- Kako dijete sazrijeva, ono započinje s većim razvojem self-a i s boljom sposobnošću raspoznavanja što je to ja, a što nije, budući da sada može primijetiti da su predmeti neovisni o njemu. Ova faza nastaje oko šest mjeseci nakon rođenja.
- Dobar aspekt predmeta je ugrađen i introjektivan, konkretno iz majčinih dojki, a dijete je sposobno integrirati ugodne i neugodne aspekte predmeta. Malo-pomalo postalo je moguće predmete vidjeti kao jedan element koji ponekad može biti dobar, a ponekad loš.
- **Agresivni pogoni se smanjuju, a kada se primijeti da je objekt neovisna cjelina, rađaju se strah i tjeskoba zbog mogućnosti njegovog gubitka.**
- Dakle, u ovom položaju ili fazi pojavljuju se **tjeskobe depresivnog tipa**, koje se dodaju onima iz prethodnog položaja.
- Rada se osjećaj **krivnje i zahvalnosti** prema objektima, a počinju se primjenjivati obrambeni mehanizmi poput potiskivanja.

24.1.2022

Edipov kompleks

- Jedan od najkontroverznijih koncepata u psihoanalitičkoj teoriji je Edipov kompleks, koji se prema Freudu pojavljuje u cijeloj falusnoj fazi oko tri godine starosti.
- U psihoanalitičkoj teoriji Melanie Klein ovaj je kompleks prisutan prilično ranije, pojavljujući se zajedno s integracijom parcijalnih u cjeloviti objekt tijekom depresivnog položaja.
- Drugim riječima, Klein smatra da postoji Edipov kompleks od trenutka u kojem je dijete u stanju prepoznati da su roditelji pojedinci, primjećujući da postoji veza između njih čiji dio ono nije. **Dijete projicira svoje želje na ovu vezu**, što izaziva zavist i ambivalentne osjećaje zbog toga.
- Kasnije će se pojaviti Edipov kompleks koji je predložio Freud, u trenutku u kojem se smanjuje ambivalentnost i odabire se između želje za jednim roditeljem i suparništva te identifikacije s drugim.

24.1.2022

Nagon života i smrti

Prve manifestacije nagona smrti i života događaju se u oralnoj fazi psihoseksualnog razvoja. Iako su posljedice za objekt jednake, odnosno objekt je fantazijski uništen, nagonski poriv može biti neprijateljsko uništenje lošeg objekta, ali i libidna inkorporacija dobrog objekta.

Voljeni objekt pojeđen je iz ljubavi ili uništen iz mržnje.

24.1.2022

Nagon smrti

- Prva manifestacija nagona smrti (povezana s agresijom) jest **oralni sadizam**. Kanibalističke želje koje se temelje na nagonu smrti projicirane su prema van od rođenja u obliku paranoičnih strahova koji su povezani s prvim objektom i koji se doživljavaju kao strah od proždričuć objekata te se tako stvaraju fantazije o lošoj, destruktivnoj i proždričuć dojci („loša dojka“).
- Osnovne emocije koje proizlaze iz nagona smrti u oralnoj fazi jesu **zavist i pohlepa**. Zavist proizlazi iz fantazije o neograničenom izobilju objekta - dojke, a mržnja iz fantazije da dojka namjerno uskraćuje svoje neograničene zalih.
- Oralna zavist izražava mržnju prema uskraćujućem objektu i želju da mu se oduzme, pokvari ili uništi njegovo izobilje te tako eliminira osjećaj zavisti.
- M. Klein implicira da dijete odsutnost dojke kad mu je ona potrebna ne doživljava samo kao njezinu odsutnost nego kao **maliciozno, aktivno i namjerno uskraćivanje od strane sadističkog objekta**.

24.1.2022

Nagon smrti (II)

- Frustracija zbog uskraćivanja oslobađa agresiju i pridonosi stvaranju paranoičnih fantazija. **Zavist uništava dobro koje bi moglo doći od objekta te time onemogućuje iskoristavanje resursa objekta za zadovoljenje svojih potreba.**
- Trajna frustracija zbog nemogućnosti zadovoljenja potreba potiče i osnažuje osjećaj **pohlepe**. Zavist oralne faze proširuje se i na zavist kasnijih razvojnih faza te podupire zavist na penisu i zavist prema drugom spolu te zavist na kreativnosti drugih osoba. Koči i vlastitu kreativnost zbog projekcije svojev doživljava zavisti na druge te tjeskobe zbog očekivanja njihove agresije i osvete.
- Takva vrsta tjeskobe koja je karakteristična za dijadne odnose predispozicija je za razvoj kasnijih tipova edipovske **krivnje**.
- Ljubomora se kao emocija razvija kasnije te je značajka triangulacijskih edipovskih situacija.

24.1.2022

Nagon života

- Nagon za životom, libido, izražen je od početka života u ugodnim doticajima s objektima koji daju, primarno s „dobrom dočkom“. Ti su objekti investirani libidom i introjicirani kao unutarnji objekti prozeti emocijama koje predstavljaju **najranije oblike ljubavi**.
- Fantazije o dobroj dojci koja nagrađuje introjicirane su u jezgru ega kao identifikacije ili kao dobri unutarnji objekti. Projekcija dobrog unutarnjeg objekta na nove objekte koji se pojavljuju u polju percepcije osnova je temeljnog povjerenja, želje za istraživanjem stvarnosti, za učenjem i znanjem.
- **Ciklusi projekcije i ponovne introjekcije dobrih objekata podupiru psihički rast, a dobri unutarnji objekti promiču proces integracije selfa.**

24.1.2022

Nagon života (II)

- Temeljna je emocija koja je povezana s depresivnom pozicijom i izražavanjem libida zahvalnost, ona izražava libido koji je usmjeren prema dobrim vanjskim objektima, koji su ujedno i dobri unutarnji objekti.
- Zahvalnost je usko povezana s osjećajem povjerenja, koje se temelji na sigurnom uživanju koje dolazi od dobre dojke. Zahvalnost smanjuje osjećaj pohlepe jer omogućuje iskoristavanje objekta te dovodi do zadovoljstva primljenim, a zavist ima suprotan učinak i kvarti to.

24.1.2022

Nagoni života i smrti i objektni odnosi

- Nagon života i nagon smrti usko su povezani s objektnim odnosima.
- Nagon smrti prema M. Klein projiciran je u paranoide strahove. Dio njega može biti stopljen s libidom, dovodeći tako do razvoja mazohističkih sklonosti.
- Općenito govoreći, vanjski podražaji koji su investirani libidom ili agresijom postaju primitivni objekti.
- Objekti su u početku djelomični što je značajka paranooidno-shizoidne pozicije, a kasnije postaju cjeloviti, što je značajka depresivne pozicije.

24.1.2022

Što su po M. Klein zapravo *strahovi*?

- Sadržaj paranoide anksioznosti ili paranooidnih strahova varira ovisno o stadiju psihoseksualnog razvoja.
- Prvi oralni strahovi jesu **strahovi od proždiranja, zatim strahovi od toga da se bude kontroliran, otrovan, koji kasnije prelaze u edipovske strahove od kastracije**.
- U biti ti strahovi predstavljaju agresivne želje i fantazije usmjerene prema majci, osobito prema sadržaju njezina tijela.

24.1.2022

Kako se dijete brani od strahova?

- Introjekcija i projekcija prema M. Klein su procesi koji određuju rast ega, a ujedno su načini obrane ega: zajedno s cijepanjem objekata (splitting) čine osnovnu obranu od anksioznosti.
- U paranooidno-shizoidnoj poziciji sva je agresija projicirana prema van, a u depresivnoj poziciji projekcija agresije samo je djelomično uspješna.
- U depresivnoj poziciji postoji reintrojekcija i tolerancija loših vanjskih objekata kao unutarnjih progonitelja koji mogu biti internalizirani u rani superego.
- Primitivni obrambeni mehanizmi paranooidno-shizoidne pozicije (projektivna i introjektivna identifikacija, cijepanje, idealizacija, obezvrjeđivanje i poricanje) stvaraju specifične objektno odnose, fantazije i komunikacijske obrasce i na početku imaju važnu razvojnu ulogu.

24.1.2022

Kako se dijete brani od strahova? (II)

- Sklonost doživljaju objekata kao idealnih ili potpuno loših posljedica je ranog obrambenog mehanizma cijepanja (splitting) i njegove investicije nagonskim energijama. **Splitting** je aktivno dijeljenje dobrih od loših iskustava, percepcija, emocija koje su povezane s objektima. Kasnije u razvoju moguća je sinteza dobrih i loših aspekata objekata te pojava ambivalencije prema cjelovitim objektima
- Za M. Klein **projektivna identifikacija** se sastoji od projekcije odvojenih dijelova ega (selfa) ili unutarnjeg objekta na drugu osobu. Pacijent putem projektivne identifikacije snažno nastoji u fantaziji „učiti“ u vanjski objekt i kontrolirati ga.
- Teorija M. Klein ističe **važnost** cijepanja i projektivne identifikacije jer ti su mehanizmi od posebne važnosti u psihičkom razvoju. Cijepanje (splitting) je osnovna podjela iskustava na ugodna i neugodna. Ono omogućuje stvaranje prve kognitivne karte emocija i međusobnih odnosa dojenčeta, ima svrhu nošenja s boli i agresijom te je s projektivnom identifikacijom temeljni način istraživanja vanjskog svijeta.

24.1.2022

Margaret Mahler

Mađarska psiholanalitičarka intenzivno je radila s djecom sa psihološkim teškoćama, podučavajući dječju terapiju i razvijajući **teorije** odvajanja i individuacije.

1. Normalna autistična faza

- od rođenja do drugog mjeseca života
- U toj fazi za dojenče nema razlike između vanjske i unutrašnje realnosti, između njega i njegove okoline.
- **Ne postoje granice** između djeteta i vanjskog svijeta.

24.1.2022

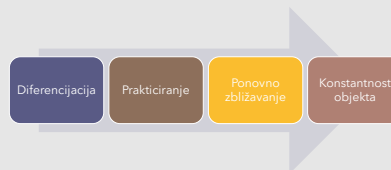
2. Faza simbioze

- do 6. mjeseca
- Krajem drugog mjeseca dijete sve bolje opaža svoju okolinu, u prvom redu majku koja ga hrani i njeguje, tj. zadovoljava njegove potrebe.
- Dijete postupno u svom sjećanju povezuje sliku obrisa usta, nosa i očiju s hranjenjem te će se smirivati približavanjem ljudskog lica kad je gladno, prije nego dobije hranu.
- Za simbiotski odnos majke i djeteta karakterističan je smiješak koji dijete upućuje majci.
- Ovaj se smiješak naziva i „**smiješkom trećeg mjeseca**“ kojeg psihoanalitičar Rene Spitz naziva i **prvim organizatorom psihe**.
- Većini roditelja ti prvi osmijesi i pokazatelji da ih dijete prepoznaje posebno su dirljivi.

24.1.2022

3. Faza separacije - individuacije

- do 3. godine

24.1.2022

3.1. Diferencijacija

- od 6. do 10. mjeseca
- Dijete pokazuje sve veći interes za okolinu.
- Odvajanje od majke je praćeno većim ili manjim separacijskim strahom koji se tijekom osmog mjeseca očituje kroz „**strah od stranaca**“.
- Pojavu ovog straha Spitz je nazvao **drugim organizatorom psihe**.

24.1.2022

3.2. Prakticiranje

- od 10. do 15. mjeseca
- U ovoj fazi dijete počinje puzati i hodati što mu omogućava upoznavanje okoline.
- Ovo je vrijeme kada dijete baca igračke i predmete iz krevetića, igra se skrivača „kuc kuc“ i svaki put osjeća zadovoljstvo kada ponovno ugleda bačenu igračku ili otkriveno lice.
- **Na taj način dijete stječe sigurnost da će se i majka, kada ode od njega, ponovno vratiti, da je svijet siguran i predvidljiv.**

24.1.2022

3.3. Ponovno zblizavanje

- od 16. do 24. mjeseca
- Dijete oko prve godine prohoda, progovori, bolje razumije svoju okolinu.
- Postaje svjesnije fizičke odvojenosti od majke i tada je strah od separacije najjači.
- Odvaja se od majke, istražuje okolinu da bi se majci ponovno vraćalo i tražilo njenu blizinu.
- Obično nađe igračku ili predmet (medo, dekica) koji je „zamjena za majku“ i omogućava mu da se lakše odvoji od nje, što često nazivamo **prijelaznim objektom**.
- U drugoj godini dijete izražava svoje negodovanje te često, kada majka traži nešto do njega, koristi riječ „ne“, po Spitzu „**treći organizator psihe**.“
- Mnoge roditelje ta druga godina i prkos djeteta zabrinjavaju, no razvojno je to posve uobičajeno ponašanje.

24.1.2022

3.4. Konstantnost objekta

- od 24. do 36. mjeseca
- U ovoj fazi dijete **internalizira pozitivnu unutarnju sliku svoje majke** („nosi ju“ u sebi i kada ju ne vidi), što mu omogućava da i u situacijama kada je duže odvojeno od majke, osjeća sigurnost kao i u njenom prisustvu.
- Djeca koja imaju pozitivne unutarnje slike svojih majki osjećaju potporu i u odrasloj dobi te mogu razviti kvalitetne, stabilne veze s drugim osobama.

24.1.2022